

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

Leto XXIX. - Štev. 4

T R S T - 18. marca 1977

150 lir

V petek 25. marca ob 18. uri
V soboto 26. in v nedeljo 27. marca ob 9. uri
V ljudskem domu v ul. Madonnina 19

**VII. Pokrajinski kongres
Avtonomne Tržaške
Federacije KPI**

Uvodno poročilo
bo podal tajnik tov.

GIORGIO ROSSETTI

Zaključke bo pozvel tov.

ANSELMO GOUTHIER

član državnega tajništva.

Netilci nasilja ogrožajo mladino in njen boj: moramo jih izolirati

Konec prejšnjega tedna je Italijo zajel val nebrzdanega nasilja. V Rimu in v Bologni se je zbralo več desetstisoč študentov, da bi demonstrirali proti "Malfattijevi reformi" in proti družbi, ki mladini trenutno ne nudi življenjskih perspektiv. Toda demonstracije, ki bi morale biti mirne, so se izrodile v izbruh nasilja, kakršnega že dolgo ne pomnimo. Metanje "molotokov", sežiganje avtomobilov, predvsem pa stalno izzivanje spopadov s policijo je vrglo omenjeni mesti v popoln kaos. Golo naključje je, če se strejni spopadi niso zaključili s človeškimi žrtvami, kakor demonstracija v Bologni, kjer so karabinjerji ustrelili nekega študenta medicine.

Vprašati se moramo: zakaj? Komu vse to koristi?

Predvsem pa moramo ugotoviti eno. Nasilje ni od dnaes, pač pa se je v Rimu kuhalo več tednov. Spomnimo se samo surovega napada na komuniste in na sindikalista Lamo na rimski univerzi. V tistih dneh so študentje tako imenovanih "avtonomnih krožkov", v katerih se zbirajo predstavniki navadnega kriminala skupaj z maminimi sinčki in izrinjenci lumpenproletariata, teorizirali "lov na komuniste" v imenu neke nejasne "ultra-leve" ideologije. Nasilja ni manjkalo, in vendar so se v tistih dneh nekateri mužali. Ne mislimo samo demokristjanov, ki se jim ni zdelo mogoče, da se mladinski srd zliva na komuniste v preprosti kolikor demagoški enačbi "KPI je enako vlada", pač pa tudi nekatere primere predstavnikov takoimenovane "socialistične in laične" fronte. Na nekaterih listih smo brali s slabo prikritim zadovoljstvom poročila o tem, kako so "avtonomni" študentje napadali člane redarske službe sindikata in jih psovali z "novo policijo". Nekateri bi šli iz svoje kože, ko so ugotovili, da del nahujskane mladine napada komuniste kot "izdajalce" in delavce kot "oportuniste". In to so delali zato, ker so upali, da je to nasilje dežnik, pod katerim se lahko skrrijejo in tako izognemo upravičenim kritikam za svoj oportunitizem, ki se zgodovinsko rokuje z nepotešenimi protikomunističnimi in protidelavskimi težnjami. V listu "Repubblica" smo imeli celo priložnost brati

enačbo, češ da "mora sedaj KPI dokazati, kako bi ravnala s svojimi disidenti". Za ta list, ki velja kot "socialistični dnevnik", pa so "disidenti" bili napadalci na tovariša Lamo in teoretiki "lova na komuniste", katerim naj bi na univerzah odvzeli pravico do nastopanja in govora.

Vlada, notranje ministrstvo, policijski vrhovi, predvsem pa politični vrh, ki ga še vedno predstavljajo demokristjani, so tedne in tedne dopuščali vse to. Zdelo se jim je kar prijetno, da se je odpirala "fronta na levi". Taktično, to so dobro vedeli, pomeni odprtje "druge fronte" ošibitev nasprotnika. In tega ne smemo pozabiti, da je za demokristjane najnevarnejši nasprotnik prej ko slej organizirano delavsko gibanje s komunistično partijo na čelu.

"Druga fronta" je omogočala Krščanski demokraciji, da premosti (ali tako je

vsaj upala) nekatere resne težave, kot je bila parlamentarna razprava o "primeru Lockheed", ko je ta stranka bila s svojim vidnim predstavnikom na zatožni klopi. Ni ji uspelo se izogniti pravici, vendar si lahko zapiše v prid dejstvo, da je Italija dva dni po predaji dveh bivših obrambnih ministrov ustavnemu sodišču zaradi korupcije, prenehala govoriti o "škandalu Lockheed", ker je njegov spomin zameglil ropot spopadov v Rimu in Bologni.

V glavnem mestu dežele Emilia-Romagne, ki velja za "najbolj rdečo deželo" v Italiji, v Bologni, ki je bila vsa ta leta zgled demokratičnega sožitja, je uspelo provokatorjem izzvati hudo napetost, ki jo je umor študenta Larusso samo zaostрил. Iz Bologne se je nato nemir preselil naprej, proti Rimu.

STOJAN SPETIČ

(Nadaljevanje na 2. strani)

Nova pokrajinska uprava in Slovenci

Nastanek napredne pokrajinske uprave v Trstu je, kljub vsem okoliščinam, zgodovinski dogodek, ki ga je vredno podčrtati. Prav te dni je levičarski, čeprav manjšinski, odbor sprejel svoje dolžnosti, potem ko so bile premoščene zadnje težave formalno birokratskega značaja. Njegova naloga gotovo ne bo lahka tudi zaradi odkritega nasprotovanja demokristjanov in drugih zmernih sil, vendar pa je gotovo, da bo storil vse, kar je možno, da bo v celoti opravljal svoje naloge in se pri tem naslanjal na vse razpoložljive sile.

Naj pri tem poudarimo veliko resnico. Tudi če bi levičarski odbor ne bil številčno manjšinski, bi se vseeno naslanjal na sodelovanje vseh demokratičnih sil, neglede na to, ali so v koaliciji ali pa ne. Zakaj? Komunisti nismo nikoli zagovarjali "zaprtih koalicij", ali golega razdeljevanja stolčkov, pač pa najširša demokratična sodelovanja. Razlogov za tako stališče ne manjka. Gre tu za politično

usmeritev ustvarjanja širokih zavezništev vseh ljudskih sil, ki so lahko edine kos težkim problemom upravljanja v sedanji družbenogospodarski krizi, pa tudi za težnjo, da se demokratični zasuk v italijanski družbi nasloni na ustvarjalno sodelovanje različnih in vendar sorodnih ljudskih sil. V vsedravnem okviru smo tako politično usmeritev označili z definicijo "zgodovinskega kompromisa", se pravi sodelovanja temeljnih političnih silnic italijanske demokracije: komunistične, socialistične in katoliške. Na krajevni ravni pa to usmeritev zagovarjamo s spoznanjem, da so pred nami velike naloge ustvarjalnega sodelovanja pri spreminjanju družbenih, političnih in gospodarskih odnosov in torej samega obličja Trsta in njegovega naravnega zaledja po osimskem sporazumu. Poleg tega so pred nami resna vprašanja ureditve, v mejah pristojnosti, pravic slovenske narodnostne skupnosti, ki je

(Nadaljevanje na 2. strani)

Netilci nasilja ogrožajo mladino

(Nadaljevanje s 1. strani)

Prav je, da kot komunisti povemo svoje jasno in iskreno mnenje. Sledili smo tem dogodkom in nismo slepomišili. Velike mladinske demonstracije so bile, same po sebi, nekaj pozitivnega. Ni nas niti preveč motilo, da so bile marsikdaj do naše partije kritične. Pripravljene smo bili (in smo še) se z mladino soočiti in razpravljati o najboljših metodah za izhod iz današnje krize. Vemo, da je nezadovoljstvo mladine marsikdaj upravičeno, kakor je razumljiva neugnanost, oziroma nestrpnost mladih ljudi, ki bi radi skokoma reševali zapletena vprašanja.

Toda odločno smo kritizirali dejstvo, da se v študentskem gibanju niso znali opredeliti med demokratičnim načinom boja in nasiljem. Še vedno so ocenjevali tolpe provokatorjev in pretepačev "za svoje". Niso jih niti kritizirali, kot bi si pričakovali, glede na ostrino kritik usmerjenih na KPI in delavsko gibanje v celoti. delavsko gibanje v celoti.

Morda so voditelji (kdo pa so?) študentskega gibanja upali, da jih bodo "obrzdali", ali pa da jih bodo izkoristili v "svoje namene". Zgodilo se je pa, da je nekaj tisoč "avtonomnih" provokatorjev spravilo celotno gibanje v kozji rog. Danes se mnogi rimski študentje sprašujejo, ali ne bodo prav zaradi teh provokacij ostali osamljeni in s tem poraženi? Nekaterim, ki so le "nekoliko manj" mladi, ni zbledel spomin na "pariški maj", ki se je pričel z nasiljem na "levem bregu" in končal nekaj mesecev pozneje z desničarsko zmago degolistov in malomeščanstva.

Kajti nasilje študentov, ki so mislili, da so "avtonomni" izzivači le nekakšna prednja straža svojevrstnega revolucionarnega napada na "Zimski dvorec" v Rimu, ni obrodilo drugega rezultata razen upanja reakcije, da ji bo vendarle uspelo razbiti demokratično gibanje, prisiliti napredne sile v defenzivo, okrniti zavezništva med delavskim razredom in srednjimi sloji, zrušiti solidarnost med delavci in študirajočo mladino.

Nad vsem tem naj se zamisli vsak, ki sta mu pri srcu napredek in demokracija v Italiji. Neredi v Rimu in Bologni so navdihnili Fanfanija, da je lahko ponovno spletal hvalnice "politiki trde roke", medtem ko njegova stranka ponovno obuja skomine po svoji "centralni vlogi".

Komunisti ne zapiramo oči pred dejstvom, da v Italiji obstaja resno "mladinsko vprašanje", ki ga ni mogoče reševati z demagoškimi parolami, niti z ukrepi "mašenja lukenj". Gre za problem dela, torej vključevanje v proizvodnjo in storitve. Ta problem pa je mogoče rešiti samo s korenitimi gospodarskimi in družbenimi ukrepi, torej na politični ravni odločanja. Konec koncev je mladinsko vprašanje neposredno povezano s političnim vprašanjem vlade in oblasti. V primeru premostitve sedanjega načina vladanja, za katerega nismo nikoli rekli, da nas zadovoljuje (od tod lažnjivost enačenja "KPI enako vlada"), pač pa smo vedno delali zato, da bi skupaj našli naprednejše re-

šitve. Te "naprednejše rešitve" gotovo niso "juriš na demokracijo", kot mislijo nekateri prenapeteži, pač pa uresničevanje politike najširših zavezništov okoli naprednega programa. Po mnenju velike večine državljanov bi sedanji politični trenutek terjal, da bi v vladi demokratične in ljudske enotnosti bila prisotna vsa levica, torej socialisti in komunisti zraven demokratičnih, laičnih in katoliških sil. Gre namreč za predlog globokega demokratičnega preokreta, ki je obenem tudi jamstvo globokih sprememb na družbenem in gospodarskem področju.

To so politični cilji, h katerim kličemo mladino in jo predvsem vabimo, naj trezno in samokritično premisli o storjenih napakah. Predvsem je tu potrebna kritična presoja (med delom mladine) o "zgrešenih zaveznikih", oziroma o politiki neodločnosti med nasiljem in demokratičnim načinom boja.

Delavsko gibanje je v svoji zgodovini znalo, kljub morebitnim napakam, najti pravo pot tudi zaradi objektivne družbene vloge, ki jo ima. Zanikati to vlogo pomeni, hočeš nočeš, nasedati lažno revolucionarni frazi in se dejansko boriti proti revolucionarnim silam. Izolirati provokatorje, izločiti jih iz študentskega gibanja, ki se lahko nasloni na delavski razred, pa čeprav samostojno in kritično, je danes zgodovinska preizkušnja, ki jo prestajajo mlada pokolenja, med katerimi ne manjka tudi (starejših) lažnih prerokov.

Neradi bi videli, da bi se študentje naučili teh enostavnih resnic na lastni koži, s splošnim porazom. Ne samo zato, ker bi tako raztrošili ogromno energije zastonj, pač pa tudi, ker bi celotno demokratično gibanje moralo za nekaj korakov nazaj. To pa niso časi, ko si lahko nekaj takega dovolimo.

Nova pokrajinska uprava in Slovenci

(Nadaljevanje s 1. strani)

pričev v zgodovini skoraj v celoti (vsekakor pa večinsko) zastopana v neki pomembni krajevni upravi.

Zavedati se moramo namreč bistvene razlike s preteklimi izkušnjami leve sredine, ko so — res — nekateri slovenski zastopniki (iz vrst PSI in SSK) sedeli v občinski ali pokrajinski upravi v Trstu, vendar v okvirih odborov, v katerih so demokratijski in druge slovenski manjšini nenaklonjene sile imele večino in torej opravljale pomembno zaviralno vlogo. Tokrat pa se je prvič zgodilo, da v odboru (med komunisti in socialisti) ni Slovencev nenaklonjenih sil. Resnici na ljubo ni niti "neutrlnih" sil, pač pa so po političnem in strankarskem prepričanju vsi, tako Italijani kot Slovenci, manjšinskim zahtevam naklonjeni in torej dovzetni za vse zahteve, ki bi morebitno prihajale tudi iz vrst strank ali organizacij, ki tudi neposredno ne sodelujejo v pokrajinskem odboru.

Slovenska vprašanja bodo torej organsko vključena v program leve pokrajinske uprave in jih bo odbor izvajal, v kolikor mu bo uspelo (in v to resno upamo)

doseči vsaj nevtralnno zadržanje ostalih strank. Gotovo je, da bomo storili vse, kar je v naši moči, da bomo do Slovencev ohranili pozitivno in konstruktivno zadržanje, ki je značilno za stranke, ki odbor trižaške pokrajine sestavlja.

Žal nam je, da iz političnih razlogov nekatere manjše stranke niso sprejele sodelovanja v njem. V mislih imam socialdemokrate, pa tudi in predvsem Slovensko skupnost, ki se je za nevtralnno zadržanje opredelila predvsem iz ideoloških razlogov. Njihovo glasilo "Skupnost" očita KPI in PSI, da sta se borila za stolčke. To ni res, kar je najbolje znano prav predstavniku SSK v pokrajinskem svetu. Neglede na to pa poudarjamo, da smo vedno odprti sodelovanju in vsem sugestijam, ki bi izražale skupne interese Slovencev.

Nismo marali komisarske uprave, pa tudi z ohranilo in spečo demokriščansko upravo nismo mogli nadaljevati. Od tod torej sklep, ki ga nismo sprejeli z lahkim srcem, o oblikovanju naprednega manjšinskega odbora na pokrajini.

Zdi se nam, da je v tem trenutku izredno velike važnosti, da je trižaška pokrajina živa in prisotna. Prav te dni se je sestel medodborniški svet dežele Furlanije — Julijske krajine za izvajanje osimskega sporazuma. Pozitivno je, da bo v njem soddoločala pokrajinska napredna uprava in bomo torej, preko nje, v njem polnopravno zastopani — tudi Slovenci z našimi razvojnimi težnjami in koristmi, ki jih moramo tudi v tej fazi štiti.

V odboru sta, poleg drugih socialističnih in komunističnih tovarišev tudi dva Slovence: tov. Alojz Markovic — Zvonko in socialist Lucijan Volk. Tovariš Zvonko bo vodil pomembni in novi resor, ki bi ga lahko na kratko opredelili kot "odbornišstvo za slovenska vprašanja". Gre tu za kopico drobnih in pomembnih vprašanj, ki so se nakopičila v letih nedejavnosti in vseh drugih, ki bi se pojavila, bodisi po našem spoznanju, bodisi po nastalih potrebah in sugestijah.

V okviru tega resorja spadajo vsekakor vsi politični naporji za doseg globalne zaščite Slovencev v Italiji. Te napore bo pokrajinska uprava usmerila na vse pristojne strani: vlado, parlament, deželni svet in vlado in vse ostale organe, ki bi se s tem ukvarjali. Ne gre pozabiti tudi, da ima pokrajina lastne pristojnosti, čeprav marsikdaj zgolj "pomocijskega" (se pravi spodbujevalnega) značaja, katerim se ne bo odrekla.

Tov. Volk ima prav tako pomembne resorje kmetijskva, turizma in javnih del. Gre tu za vprašanja, ki od blizu zanimajo Slovence in njihove interese, kot je vsakemu jasno. Poleg tega pa gre za nekatere dolžnosti še iz poprejšnjih pokrajinskih uprav, kot je nadzidava slovenskih šol pri Sv. Ivanu itd.

Pa tudi drugod, v drugih resorjih (zdravstvo, šolstvo, socialno skrbstvo) prihajajo do izraza naši specifični interesi, ki so doslej bili zanemarjeni. Gotovo je, da bodo naši tovariši, ki te resorje upravljajo, napeli vse sile, da bodo ti interesi zaščiteni in uresničeni. Naj bo tu vprašanje samostojnosti slovenske šole in okrajev, kakor vprašanja zdravstvene in socialne oskrbe ali zaposlovanje osebja. Pri zadnji točki ne mislimo na kak

"Škandal Lockheed" ali proces demokrščanskemu načinu vladanja

Po osmih dneh zelo ostre parlamentarne razprave, ki je dosegla višek z nadutim posegom predsednika krščanske demokracije Alda Mora, je italijanski parlament na skupni seji formalno obtožil bivša obrambna ministra korupcije ter predal vse gradivo ustavnemu sodišču v nadaljnji postopek. Prvič v italijanski povojni zgodovini se bosta morala dva bivša ministra zagovarjati pred vrhovnim sodiščem zaradi domnevnih kaznivih dejanj, ki naj bi jih zagrešila v izvrševanju svoje dolžnosti.

Rezultat dolgotrajnega in napetega glasovanja je bil za večino prijetno presenečenje, saj je le malokdo verjel, da tudi tokrat krščanski demokraciji, kljub rezultatom 20. junija, ne bo uspelo rešiti svojih mož in tudi same sebe. Kajti če je res, da sta formalno obtožena le Gui in Tanassi, je prav tako res, da je z njima na zatožni klopi vsa Krščanska demokracija in njen tridesetletni način upravljanja države ki je privedel Italijo na rob gospodarskega zloma. In prav proti temu so se demokristjani borili tako zagrizeno, zaradi tega so pozabili na notranje zdrave in spore ter so sklenili obroč okrog svojega padovanskega veljaka. Njihova nadutost in brezobzirnost pa sta bili hudo parirani, njihove grožnje in izsiljevanje zavrnjeno.

Da se razumemo: sklep parlamenta nikakor še ne pomeni, da sta Gui in Tanassi kriva. Italijanska ustava in zakon določata, da noben obtoženec ni kriv, dokler ga sodišče ne obsodi in v tem primeru, kakor je naravno pri vsakem sodnem postopku, gre duh in črko zakona spoštovati za vsako ceno. Sklep parlamenta pomeni le, da indici, ki jih je zbrala preiskovalna komisija, zadostujejo za formalno obtožbo. O osnovanosti indicov, o krivdi osumljenca pa bo moralo odločiti ustavno sodišče, ki je edino pristojno, da spozna bivša ministra za kriva ali pa za nedolžna. In, kot je pravilno, bo izreklo svojo razsodbo, po javni razpravi in po "dvoboju" med obrambo in tožilci. Če bosta obtožena oproščena, se ne bo nihče usajal nad to razsodbo, ker bo to dokaz, da obreme-

nilni indici niso bili dovolj tehtni. Ne upamo si trditi, da bodo vsi prepričani o pravilnosti takega sklepa, vendar pa se bosta Gui in Tanassi v tem primeru veliko bolj upravičeno in veliko bolj ponosno lahko trkala po prsih, češ "poštenjaka sva" kot bi se lahko v primeru, da bi ju oprostil parlament. V tem primeru bi najbrž nihče ne prepričal velike večine italijanskega naroda, da je bila oprostitev izključno politična in da je interes oblastnikov ter vladne stranke prevladal nad zahtevo po jasnosti, resnici in pravici.

Prav zato ima parlamentarni sklep v tem trenutku izredno velik pomen. Vsi se dobro zavedamo, kako globoko politično, gospodarsko in tudi moralno krizo preživlja Italija in kolikšen napor bo potreben za premostitev teh težav. Toda kako naj ljudje žrtvujejo, kako naj se odpovedujejo gmotnim in duhovnim dobrinam, kako naj delajo več, če nimajo zaupanja v vodilni razred? In resnici na ljubo italijanski vodilni razred v zadnjih tridesetih letih ni naredil veliko, da bi si ohranil zaupanje ljudi, da bi pospešil moralni zakon, ki je bil sad odporništv. Nasprotno: prevladoval je upravičen vtis, da oblastniki lahko samovoljno obubožajo državo in da ne bodo nikoli odgovarjali za storjeno zlo.

Predaja Tanassija, Guia in "laičnih" obtožencev ustavnemu sodišču je prvi majhen a vendar pomemben korak na

poti obnavljanja države, dokaz, da je tudi parlament kot najvišji izraz sprejel in osvojil splošno zahtevo po večji pravičnosti in po moralizaciji javnega življenja, ki so jo volilci izrazili 20. julija lani. Prav zaradi tega se "obnova" ne sme ustaviti pri tem prvem, majhnem koraku. Nadaljevati je treba pogumno naprej po tej poti, razkrinkati krivce in jih obsoditi, pa čeprav domujejo morda tudi v palači Kvirinala. Zaveti mora nov veter, ki naj enkrat za vselej razpiši gosto meglo iz pristana preiskovalne komisije in iz pisem, velikih "utiševalcev" škandalov.

Ob koncu še ena pripomba: dan po glasovanju v italijanskem parlamentu je bil javni red v Italiji zopet hudo ogrožen. Rim, Bologna in vsa večja italijanska mesta so se spremenila v bojna polja. V Turinu je bil zahrbtno ubit podčastnik letčnega oddelka tamkajšnje kvesture. Napetost je dosegla višek in govorilo se je o možnosti proglastitve izrednega stanja. Ni tu mesto, da bi analizirali vzroke protestnih demonstracij študentov, omejimo se le na ugotovitev, da je izgrede izzvalo nekaj stotin provokatorjev, katerim je večina naivno nasledla. Vprašujemo pa se, če je le golo naključje, da so izgrede neposredno sledili formalni obtožbi demokriščanskega veljake in njegovega nekdanjega socialdemokratskega zaveznika?

VOJMIR TAVČAR

Slovenski dijaki so zasedli svoje šole: njihove zahteve

Dijaki znanstvenega in klasičnega liceja "France Prešeren", "Žiga Zois" in učiteljišča z odsekom za vrtnarice "A. M. Slomšek" so soglasno sklenili na današnjem skupnem zborovanju (16.3.1977), da zasedejo šolska poslopja zaradi naslednjih vzrokov:

ZAVRAČAMO IN OBSOJAMO

1) Malfattijev zakonski osnutek univerzitetne reforme, ki pomeni korak nazaj v boju za demokracijo na šoli

2) nepriznavanje zahteve manjšinskih šol v Italiji

3) gospodarsko politiko italijanske vlade, ki povzroča vse večja politična in socialna neravnovesja v državi, predvsem pa mladinsko brezposelnost, ki postaja že zaskrbljujoč pojav

4) stalno in sistematično policijsko represijo na italijanskih univerzah, ki je v zadnjih dneh povzročila smrt 24. letnega študenta medicine v Bologni Francesca Lorusa

ZAHEVAMO

1) Enoten in samostojen šolski okraj in večjo avtonomijo slovenske šole

2) slovenske šole vseh stopenj in vrst v videmski pokrajini

3) avtonomijo slovenskega strokovnega zavoda in uvedbo IV. in V. razreda

4) učbenike, ki bi ustrezali našim zahtevam

OBSOJAMO

1) nedemokratske odnose med dijaki in profesorji

2) ustrahovalne ukrepe profsorskega zbora (red manj v vedenju, ker smo se udeležili pomembnega zborovanja, ki se je tikalo naše manjšine - France Prešeren)

ZAHEVAMO

1) Ustrezne šolske prostore

2) sedež za študentovsko gibanje

3) uporabo didaktičnih pripomočkov, s katerimi šola razpolaga (ciklostil)

4) kontrolo nad šolsko blagajno

5) predpisane mesečne ekskurzije

6) podelitev štipendij

7) dovoljenje, da se udeležimo DOSPA

8) šolskega zdravnika

NOVA POKRAJINSKA UPRAVA

(Nadaljevanje z 2. strani)

"klientelizem" pač pa na spoznanje, da mora biti med osebjem dovolj ljudi, ki obvladajo slovenščino in bo torej sposobna imeti opravka s Slovenci.

Končno pa je trdna obezve pokrajinske uprave KPI in PSI, da bo v najkrajšem času rešila vprašanje uporabe slovenskega jezika na sejah. Dolgoletna bitka slovenskih svetovalcev in drugih naprednih sil bo torej kronana z uspehom v trenutku, ko se je spremenilo razmerje sil. Nam se zdi, da je to dober znak, katere mu bi morali Slovenci v drugih organizacijah in v tisku posvetiti vsekakor večjo pažnjo kot doslej.

Kongres komunistov v Špetru

11. marca so se v Špetru zbrali na kongres komunisti iz špetske občine, pa tudi predstavniki ostalih sekcij Nadiških dolin. Pomenbno je, da so se kongresa prvič udeležili tudi predstavniki drugih političnih sil (PSI, PSDI, DC), kar jasno kaže, da tudi v teh krajih prihaja do večje politične odprtosti. Ta je seveda sad splošnega razvoja, ne gre pa prezreti vloge enotne opozicijske liste (KP, PSI, in PSDI) v špetskem občinskem svetu, ki pred vsakim zasedanjem občinskega sveta prireja javne sestanke ter tako preverja svoja stališča z mnenjem širših slojev prebivalstva.

Na špetskem kongresu so poleg znanih vsedržavnih tem prišli posebej do izraza številni problemi, ki se tičejo same občine in Beneške Slovenije sploh. Tako je bilo govora o samoobrambnih akcijah, ki so sledile uničevalnemu delu potresa in pri katerih so z delom v vaških odborih odigrali važno vlogo komunisti (vse delo je, ne glede na namigovanja in provokacije določenega tiska, potekalo v soglasju z občinskimi upravami); dalje o predvideni industrijski coni pri Azli, ki je bila žal diktirana od zgoraj, ne da bi se zdelo potrebno ugotoviti, kaj misli o njeni realizaciji prizadeto prebivalstvo, ter preveriti primernost lokacije tako z geološke-

ga vidika kot z vidika načrtovanja celotnega gospodarskega preroda. Predvsem pa je bila poudarjena potreba po drugačnem upravljanju občin same gorske skupnosti, glede katere je komunistična skupina že vložila predlog o obnovitvi njenih vodstvenih organov.

Poudarjena je bila tudi važnost osimskih sporazumov, ki odpirajo nove perspektive tako glede gospodarskega razvoja kot predvsem glede uveljavljanja slovenske narodnostne skupnosti v skiadu z ustavnimi določili. Bilo je tudi sklenjeno, da se v kratkem organizira v Čedadu javno zborovanje, kjer bi širšo, tudi furlansko javnost seznanili s pomenom sporazumov.

V številnih posegih so prišli do izraza tudi številni drugi problemi, naj omenimo le pereč problem šolske organizacije ter problem izseljevanja in vseh oblik družbenega propadanja, ki so z njim v zvezi.

Predvsem pa je kongres ugotovil, da se je splošno politično vzdušje v Nadiških dolinah v zadnjem času močno spremenilo, kar je posledica družbenih sprememb, predvsem okrepitve delavstva v zvezi z nastankom industrijskih podjetij v bližnjih predeležih Furlanije. V skladu s tem se je povečala tudi številčna in vplivna moč komunistične partije.

Ob sedemletnici smrti matere Marije in šestletnici smrti očeta Josipa daruje sin Bruno Žerjal z družino 10.000 lir v počastitev njenega spomina za sklad DELA. (Boljune 297).

Ivan Tretjak iz Križa je ob vpisu naročnine prispeval 2.000 lir za sklad DELA.

Ko so poravnali naročnino so prispevali za tiskovni sklad DELA: Ludvik Maver, Boršt 2.000 lir, Milan Zobec, Boršt 2.000 lir, Anton Montanja, Boljune 2.000 lir. Vsem iskrena hvala.

Devin - Nabrežina

Resolucija kongresa občinske sekcije KPI

Kongres sekcije KPI za občino Devin-Nabrežina (26.II.1977) je sprejel naslednjo resolucijo:

— *Politična komisija, ki se je sestala med potekom kongresa, odobrava v celoti uvodno poročilo. Komisija smatra za primerno da se podčrtajo nekatera posebno važna vprašanja, ki so prišla na dan tako v uvodu kot v debati.*

Politika varčevanja: treba je priklicati pozornost tovarišev do tega hudega problema, ki zajema vso državo. Možnost, da pridemo iz današnje ekonomske krize, je odvisna od naporov in žrtv vseh. Nujno je pa, da se komunisti bojujejo v smislu, da bodo te žrtve v resnici porazdeljene na enak način.

Treba je na politiko varčevanja gledati kot na nov moment boja, politične in družbene rasti za dosego pravičnejše družbe, za korak naprej v gradnji demokracije in socializma.

Dolžnost partije, sekcije in njenih vodilnih organov je, da delajo za uresničitev vsega tega. Delovati morajo tudi za to, da lahko občinska urpava, v kateri je KPI odločilna sila, doseže čim širšo večino, s sodelovanjem in podporo političnih sil, ki še niso vključene vanjo.

Kongres priporoča vodilnim organom sekcije, upraviteljem in komunističnim svetovalcem krajevnih skupnosti, da vztrajno nadaljujejo začeti boj, da poglobijo debato in srečanja z vsemi demokratičnimi silami, v prvi vrsti s tovariši socialisti, ki skupaj z nami upravljajo občino, da ojačijo stike med našo partijo, SSK, PSDI in DC.

Kongres obvezuje vso partijo, da se spoprime predvsem s problemi, ki zadevajo slovensko narodnostno skupnost in njeno popolno zaščito ter predlaga, naj izvoljeni občinski odbor čimprej sestavi delovno komisijo, ki naj tehtno odgovori na vprašanja in zahteve slovenske narodnostne skupnosti.

75 let tovarišice Marije Bernetič - Marine

Naša tovarišica Marija Bernetič - Marina je dopolnila 75 let. Njen jubilej smo praznovali v sredo zvečer, ko ji je spregovoril za voščila tovariš Vidali. Ob rojstnem dnevu pa sta ji generalni sekretar KP Italije tov. Enrico Berlinguer in predsednik KPI tov. Luigi Longo poslala sledečo brzojavko: "Sprejmi naše iskrene čestitke in čestitke cele partije ob tvoji 75-letnici. Najiskrenejše ti želimo, da bi še dolga leta in zdrava opravljala partijske dolžnosti, po katerih je bilo tvoje članstvo v partiji vedno zgledno".

Na slavlju, ki je bilo v sredo, 16. t.m., sta govorila tudi tov. Albin Škerk in Giorgio Rossetti, sekretar tržaške federacije KPI.

Tovarišica Marina je vstopila v KPI leta 1926. Zaradi njene sindikalne in politične dejavnosti jo je posebno sodišče dvakrat obsodilo na skupnih 18 let ječe, od katerih jih je presedela 6 in pol.

Bila je članica ilegalnega pokrajinskega komiteja partije v Trstu, od koder se je leta 1932 izselila v Francijo, kjer je delala v partijskem centru. Ponovno se je vrnila v Italijo, kjer so jo aretirali. Leta 1943, po osvoboditvi iz ječe, se je v Sloveniji vključila v NOB.

Po osvoboditvi je v tržaški KP opravljala razne vodilne funkcije. Bila je članica CK KP STO in IK CK KP STO. V letih med 1957 in 1963 je bila članica pokrajinskega tajništva KPI v Trstu.

Po dolgem razdobju je tov. Marija Bernetič bila prva povojna slovenska poslanka v rimskem parlamentu, kamor smo jo izvolili leta 1963. Pred tem je bila tovarišica Marina tudi članica CK KPI do enajstega kongresa. Po preteku parlamentarnega mandata, leta 1968 pa je članica tržaškega pokrajinskega komiteja partije.

Poudariti moramo tudi, da je tovarišica Marina dolgoletna sodelavka in podpisnica našega lista.

Našim bralcem nima smisla še podrobneje opisati njen lik, saj jo pozna. Ona pa dobro ve, da jo imamo radi.

Zato ji samo kličemo: "Še na mnoga leta, draga Marina". Prepričani smo, da to ni samo želja in voščilo urednikov in sodelavcev "Dela" in članov federacije KPI, pač pa vseh demokratičnih Slovencev in Italijanov.

PRISPEVKI

V POČASTITEV SPOMINA

Ob obletnici smrti svoje predrage hčerke Neve Puntar darujeta Matilda in Karlo Puntar (Prosek št. 75) 5.000 lir za sklad DELA.

Ivana Sulčič, Križ 95, se spominja ljubečega sina Ivana, ki je umrl pred 12. leti. V počastitev njegovega spomina daruje 5.000 lir za sklad DELA.

Deklaracija treh komunističnih partij

Besedilo skupne deklaracije komunističnih partij Španije, Francije in Italije

Dne 2. in 3. marca so se v Madridu sestali tovariši Santiago Carillo, generalni sekretar Komunistične partije Španije, Enrico Berlinguer, generalni sekretar Komunistične partije Italije, in Georges Marchais, generalni sekretar Komunistične partije Francije. Z odzivom na povabilo Santiaga Carilla sta tovariša Marchais in Berlinguer želela zagotoviti Komunistični partiji Španije in vsem španskim demokratičnim silam podporo francoskih in italijanskih komunistov v boju za demokracijo in zgraditev svobodne Španije.

V tem duhu komunistični partiji Francije in Italije izražata prepričanje, da bo španskemu ljudstvu uspelo vzpostaviti popolno demokracijo, katere osnovno vodilo je danes legalizacija komunistične partije in vseh strank, kar je neogibno potrebno za popolnoma svobodne volitve. Izjavljata svojo solidarnost z vsemi tistimi, ki si v Španiji prizadevajo za osvoboditev političnih zapornikov in za prenehanje fašističnih provokacij in zločinov, ki si prizadevajo zavreti napredovanje demokracije.

Propad frankistične diktature pomeni po propadu fašizma na Portugalskem in v Grčiji pomembno in pozitivno spremembo položaja v Evropi.

Napredovanje demokracije v Španiji še posebej zanima francosko in italijansko ljudstvo.

Vse tri države trenutno doživljajo ekonomsko politično, socialno in moralno krizo. Ta kriza potrjuje nujnost novih rešitev za razvoj družbe. Ne glede na različne razmere v vsaki od teh treh držav italijanski, francoski in španski komunisti ugotavljajo, da je za zagotovitev pozitivne alternacije krizi in za nasprotovanje reakciji neogibno potrebno doseči čim večje soglasje političnih in družbenih sil, ki so pripravljene prispevati k politiki napredka in prenovitve. To pa zahteva sodelovanje delavcev in njihovih strank v političnem vodstvu. Komunisti, ki dan za dnem ščitijo neposredne koristi delavcev, predlagajo globoke demokratične reforme.

Kriza kapitalističnega sistema še močneje postavlja zahtevo po razvoju demokracije in napredovanju v socializmu.

Španski, francoski in italijanski komunisti si bodo prizadevali za zgraditev nove družbe ob pluralizmu političnih in socialnih sil ter ob spoštovanju, zagotavljanju in razvoju vseh osebnih in kolektivnih svoboščin: svobode misli in izražanja, tiska in združevanja, manifestiranja, svobodnega gibanja ljudi znotraj države in v tujini, svobode sindikatov, njihove neodvisnosti in pravice do stavkanja, pravice do nevmesavanja v za-

sebno življenje, spoštovanja, splošne volilne pravice in možnosti demokratične menjave večine na oblasti, svobode veroizpovedi, kulture, svobode izražanja različnih filozofskih, kulturnih in umetniških tokov in mnenj. To prizadevanje za zgraditev socializma v demokratičnem in svobodnem duhu je vodilo konceptov, ki si jih vsaka od treh partij izdeluje popolnoma neodvisno. Vse tri partije nameravajo tudi v prihodnje razvijati odnose v duhu mednarodne solidarnosti in prijateljstva na podlagi neodvisnosti sleherne partije, enakih pravic za vse, nevmesavanja, in spoštovanja pravice, da vsaka izbere tako pot in obliko socialistične družbe, kot ustreza razmeram v deželi, v kateri deluje.

Tudi na tem srečanju v Madridu španski, italijanski in francoski komunisti

vnovič poudarjajo izredni pomen, ki ga pripisujejo napredovanju popuščanja napetosti in miroljubnega sožitja, resničnemu napredku razoroževanja ter izpolnjevanju, v dveh državah, vseh sklepov helsinške konference, uspehu srečanja v Beogradu, odpravi nasprotujočih si vojaških blokov v Evropi, razvoju novih odnosov med razvitimi deželami in deželami v razvoju in razvoju nove mednarodne gospodarske ureditve.

Vse tri partije si torej zamišljajo miroljubno, demokratično in neodvisno prihodnost Evrope, brez tujih oporišč, brez oboroževalne tekme, ob Sredozemlju, ki naj bo morje miru in sodelovanja vseh držav ob njegovih obalah.

Svobodna Španija, za katero se borijo komunisti in vse španske demokratične sile, bo v Evropi pomemben dejavnik demokracije, napredka in miru. Za doseg takih ciljev pa je mogoče in treba doseči, da bosta kljub raznovrstnosti idej in tradicij zmagala dialog in iskanje skupnih poti in sporazumov med komunisti, socialisti, katoličani ter vsemi demokratičnimi silami. Svobodna Španija je bila v zadnjih letih pogosto predmet skupnih akcij. Iz prestolnice te Španije, ki stopa na pot demokracije, pozivajo danes komunisti treh držav k združitvi vse sile, ki si prizadevajo za demokracijo in napredek.

Ob sestanku Carrillo - Marchais - Berlinguer

Sodelovanje ob podobnostih in razlikah

Nedavni madridski sestanek delegacij KP Španije, Francije in Italije z generalnimi sekretarji Carillom, Marchaisem in Berlinguerjem na čelu je brez dvoma dogodek, ki ima velik politični pomen, in to nacionalni za državo, v kateri je bil, kot tudi regionalni in širši, mednarodni.

Za Španijo, v kateri so še hude bitke za oblikovanje demokratičnega režima, je pomenil ta sestanek prispevek k uveljavitvi Komunistične partije Španije kot pomembnega dejavnika v teh procesih spreminjanja političnega sistema. Samo dejstvo, da je bil sestanek lahko v glavnem mestu Španije, je pokazalo na absurdnost razkoraka med formalnim nepriznavanjem KP Španije in njeno legalizacijo, ki jo je dosegla s svojimi intenzivnimi in dejavnimi aktivnostmi v političnem življenju države. Udeleženci na seji so ne enkrat poudarili pripadnost KP Španije široki fronti demokratičnih sil, ki so zainteresirane za konstituiranje demokratičnega režima v Španiji; odprtost te partije do drugih političnih partnerjev se je ob tej priložnosti pokazala tudi v skupnih stališčih udeležencev sestanka in v njihovih neposrednih kontaktih s predstavniki drugih španskih strank.

Srečanje vodij treh najmočnejših komunističnih partij v zahodni Evropi zato ni imelo ozkega strankarskega značaja; interese KP Španije so obravnavali ne ločljivo od interesov demokratične prihodnosti države. Tudi v španski javno-

sti je bilo med drugim ob madridskem srečanju slišati mnenja, da mora Španija računati tudi s tako realnostjo, kot je sprejetje komunistične partije kot polnopravnega dejavnika politične strukture.

Drugič, sestanek v Madridu je znova potrdil sorodnost stališč med partijami — udeleženkami. Ta sorodnost izhaja predvsem iz podobnega objektivnega položaja, v katerem so, kljub razlikam, ki jih označujejo razmere v vsaki od njihovih držav, vse tri partije seznanjene s krizo sistema, ki po njihovi oceni zahteva "pozitivno alternativo". To pomeni vključevanje delavcev in njihovih partij v upravljanje družbe in odpiranje poti k socializmu. Še enkrat so bile poudarjene značilnosti socialistične družbe, za katero so se opredelile te partije: široka demokracija ob spoštovanju vseh individualnih in kolektivnih svoboščin; politični in idejni pluralizem; popolna neodvisnost. Mednarodni okvir, v katerem vidijo možnost graditve take družbe, ki mora s svoje strani prispevati k spremembi odnosov v svetovni skupnosti, je "miroljubna, demokratična in neodvisna Evropa", odprava blokavske razdelitve, uveljavitev miroljubne koeksistence, poglobljanje popuščanja napetosti in dejanska omejitev oborožitve; v tem kontekstu so poudarili pomen "integralne uporabe" sklepov, ki so bili sprejeti v Helsinskih kot tudi podpore bližnjemu nadaljevanju konference o evropski varnosti ter sodelovanju

OB SESTANSKU CARILLO — MARCHAIS BERLINGUER

(Nadaljevanje s 5. strani)

v Beogradu. Partije udeležene so prav tako poudarile, da so nujne spremembe odnosov med razvitimi in nerazvitimi državami ter zainteresiranost za uvedbo nove ekonomske ureditve v svetu.

Če vse to vsebuje tisto, kar včasih — ne ravno ustrežno — v politiki komunističnih partij Španije, Italije in Francije imenujejo "evrokomunizem", znamenje njihovih skupnih interesov in stališč, so le-te, po drugi strani tudi ob tej priložnosti opozorile na možne različne vidike tega pojma, ki ga odklanjajo: uniformiranost zahodnoevropskega komunističnega gibanja, ki je nezdržljiva s spoštovanjem vseh posebnosti posameznih držav. Kot je znano, so tudi med KP Španije, Francije in Italije občutne razlike, ki so pogojene z objektivnimi dejavniki pa tudi z drugačnimi pogledi na nekatera vprašanja. Te razlike pa ne ovirajo njihovega socialdelovanja. Prav tako negirajo tudi intencije h kakršnemukoli "regionalnemu centralizmu", ker — tako poudarjajo — nimajo zahtev, da bi kogarkoli karkoli učile ali bile za zgled. Skupna deklaracija, ki so jo partije — udeležence sprejele ob koncu sestanka, je prav gotovo prispevek več, ki pomaga ugotoviti, kaj vse te partije uveljavljajo v svoji politiki in pred čem se ograjujejo, kar pomaga, da se nekatere samovoljnosti okoli termina "evrokomunizem" odpravijo pri tistih, ki so pripravljeni, da ga obravnavajo objektivno.

Tretjič, širši mednarodni pomen tega sestanka ni le v jasno prikazanih zunanje-političnih opredelitvah, ki niso ne nove in ne neznane, ko je govor o omenjenih partijah, temveč tudi v praktičnem kot načelnem prikazovanju tistega, kar le-ti razumejo kot mednarodno solidarnost.

Ne Marchais ne Berlinguer se ob prihodu v Madrid nista obotavljala pojasniti smisla njunega odziva na povabilo Carrilla, to pa je neposredna podpora Španskim komunistom v boju za legalizacijo njihove partije ter za pridobitev širših možnosti v akciji za vzpostavitev demokracije. Vidno pa je, da solidarnost KP Francije in Italije nista namenjeni samo KP Španiji, temveč vsem demokratičnim silam, ki so angažirane pri oblikovanju nove ureditve države, kar je še posebej formulirano tudi v skupni deklaraciji. Ta širina v razumevanju internacionalistične solidarnosti je prišla do izraza tudi v tistem delu dokumenta, v katerem vztrajajo na "dialogu in iskanju skupnih točk ter sporazumov o enotnosti komunistov, socialistov in kristjanov, vseh demokratičnih sil" v Evropi, v interesu miru, mednarodnega sodelovanja in socializma. Partije — podpisnice deklaracije vsekakor ne puščajo vnares "različnosti idej in tradicij", ki so med temi silami, vendar menijo, da je "mogoče in potrebno" premagati jih zaradi tistega, v čemer se nujno soglasje med njimi.

Internationalistična solidarnost zanje, po tem sodeč, ne predpostavlja politične in idejne uniformiranosti, temveč upoštevanje identiteto partnerjev. Ne pomeni nujne soglasnosti z vsemi vidiki njihove politike

in dovoljuje vzajemno kritičnost, hkrati pa izključuje pravico do kakršnihkoli "ekskomunikacij". To načelo velja tudi za komunistično gibanje. Razočaranje določenih krogov, da je na zboru v Madridu izostala izrecna obsodba položaja tako imenovanih disidentov v državah "socialistične skupnosti", je dobilo odgovor v stališču, ki ga je jasno formuliral Marchais: da te partije ne bodo nikoli več ponovile napake, ki je bila leta 1948 storjena Zvezi komunistov Jugoslavije in da nima prav noben kolektivni zbor pravica, da se ima za sodnika posameznim članicam gibanja. Stališče Španije, Francije in Italije do vprašanj individualnih svoboščin v državah "socialistične skupnosti" so, kot je rečeno, znana; kritičnost teh partij do posameznih vidikov politike vzhodnoevropskih komunističnih partij pa udeležencev madridskega sestanka ni ovirala, da so dali priznanje rezultatom, ki so jih te partije dosegle na gospodarskem, socialnem in kulturnem področju.

Po vseh teh znamenjih ostaja sestanek v Madridu dogodek, vreden posebne pozornosti, čeprav so se predstavniki zastopanih partij varovali, da bi ga ocenili kot zgodovinskega. Med drugim pa je tudi res, da bo šele čas pokazal trajnost njegovega pomena; vendar je v tem trenutku, ko se vse tri komunistične partije, sredi bitke za polno uveljavitev mesta, ki jim v njihovi družbi pripada, ta pomen prav gotovo nedvomen.

ZORICA PRIKLMAJER-TOMANOVIČ

("Komunist", 14.3.1977)

Heimatdienst diktira

— Heimatdienst se je navidezno lotil dunajske vlade, češ da hoče postaviti dvojezične napise v več kot sto koroških krajih in hkrati s tem v upravi in na sodiščih zaposliti množice slovenskih uradnikov. Verjetno ni treba posebej poudarjati da gre za trditve, ki so popolnoma izvirne iz trte. Tudi v tistih variantah, ki so jih pripravile tri koroške strane in ki so najbolj "velikodušne", je bil doslej govor le o dvanajstih oziroma petnajstih slovenskih krajih, v katerih naj bi postavili dvojezične krajevne napise ter uredili slovenščino kot pomožni uradni in sodni jezik. Propagandni namen, na katerega cilja koroški Heimatdienst s to plakatno akcijo je zatorej povsem jasn: naščuvati prebivalstvo zoper sleherno odstopanje od tistega koncepta, ki si ga je Heimatdienst zastavil pri "reševanju" manjšinskega vprašanja na Koroškem.

V tem smislu je koroški Heimatdienst nastopil na informativnem sestanku, ki je bil pred kratkim, na katerem so sodelovali strokovnjaki za manjšinska vprašanja treh strank in pa vodja ustavne službe zveznega kanclerja. Na tem sestanku je vodja koroškega Heimatdienta izjavil, da mora se območje dvojezičnih napisov in območje sodne dvojezičnosti pokrivati. Takšni kraji, se pravi z dvojezičnimi krajevnimi napisi in pa slovenščino kot pomožnim uradnim jezikom, zato ne bi smeli biti več kot štirje.

Kongres vietnamskih komunistov

Epicenter revolucije

Iz govora sekretarja Le Duana na četrtem kongresu vietnamske delavske partije

(3. nadaljevanje in konec)

Revolucionarne sile vsega sveta zdaj napadajo in usmerjajo ost svojega boja proti imperializmu. Imperializem se skuša upreti svetovnemu revolucionarnemu gibanju in mrzlično krepí oboroževalno tekmo, vzpostavlja militarizem in skuša obkoliti, spodkapavati in razdeliti socialistične države. Kljub temu pa življenje vsak dan znova potrjuje, da je treba preprečevati svetovno vojno, ohraniti trajni mir za vse narode in voditi politiko miroljubnega sožitja med državami z različno družbeno ureditvijo. Boj za mir je strateška naloga, ki je v tesni zvezi z nalogami za narodno neodvisnost, demokracijo in socializem.

Vietnamska revolucija predstavlja neodtujljivi del svetovne revolucije. Popolna zmaga, ki smo jo dosegli, je v tesni zvezi z najbolj iskreno podporo in veliko pomočjo bratov in prijateljev z vseh petih celin, z vsestransko krepitvijo in razvojem borbene solidarnosti in sodelovanja med

Socialistično republiko Vietnamom in vsemi bratskimi socialistični državami.

Zgodovina naše dežele predstavlja že več kot pol stoletja obdobje revolucionarnih gibanj, ki so sledila drugo drugemu, vstaj, revolucionarnih vojn, procesov preobrazb in graditve tako v vojni kot v miru. Nekaj desetletij je bil Vietnam epicenter revolucionarnega razmaha naše dobe. Naša partija je bila v središču teh velikih dogodkov in se v njihovem ognju čedalje bolj kalila in nenehno rasla.

Komunizem je najvišji cilj naše partije, je prelepa prihodnost naše dežele. Cilj naše partije je tudi najvišji ideal našega naroda. Da bi se približali bojnim ciljem partije, da bi natančneje določili značaj partije in s tem dvignili na višjo raven zavest članov partije, je centralni komite, upoštevajoč želje številnih tovarišev in partijskih organizacij, predlagal kongresu, da se partija preimenuje v komunistično partijo Vietnama. To je zgodovinsko ime partije od dneva njene ustanovitve 1930. leta.

Odnos do "drugače mislečih"

Že dalj časa sem razmišljal o tem, da bi napisal svoje pričevanje, ali točneje, svoje misli ob pojavu drugače mislečih v nekaterih vzhodno-evropskih socialističnih državah. Pri tem pa ne je motilo predvsem dejstvo, da so je ob vprašanju "desidentov" v socialističnih državah marsikdaj razvila nepotrebna čeprav povsem razumljiva špekulacija političnih krogov, ki so na ta način dajali duška svojemu nasprotovanju prodoru socializma in njegovih idej v svetu. Razumljivo je da nas moti, ko se kot največji zagovorniki drugače mislečih in oprečnikov postavljajo politične sile, ki imajo zadosti masla na svojih glavah, da bi morali ob tem najraje previdno molčati. Pomislimo samo na Zvezno republiko Nemčijo, katere radijske postaje in tisk tako gromovito ščitijo češkoslovaške in sovjetske oporečnike, niti s prstom pa ne mignejo proti znanemu zakonu "Berufsverbot", po katerem komunizma osumljeni ljudje ne smejo opravljati javnih služb. Tudi ameriški oblastniki, ki nosijo resne odgovornosti za zatiranje demokracije in svobode v svetu (Čile in Latinska Amerika, da o rasizmu in drugih oblikah diskriminacije sploh ne govorimo), nimajo velike moralne pravice, da iskreno branijo oporečnike.

In vendar bi bilo sgrešeno, če bi zaradi nastalih strukturalizacij in napadov, oziroma "blokoveškega tekovanja" na koži človeških svobod pred beograjsko konferenco o izvajanju helsinkiške listine, začeli misliti, da imajo prav v ZSSR, na Češkoslovaškem in drugod, ko preganjajo nekatere izobražence in kulturne delavce zato, ker zagovarjajo javno svoje mnenje in marsikdaj zastopajo stališča, ki nasprotujejo uradni usmeritvi vodilnih krogov v domovini.

Kajti zavedati se moramo, da so povsod za take strukturalizacije dali prav vodilni krogi sovjetske partije ali češkoslovaške vlade, v trenutku, ko so ravnali v nasprotju s preprostim spoznanjem, da bi v socialistični družbi morala demokracija biti "na višji stopnji".

Premalo prostora imam na razpolago, da bi se lahko na dolgo in poglobljeno razpisal ob tem vprašanju. Sklenil sem zato, da vržem na papir le nekaj beležk, ki naj veljajo našim tovarišem kot gradivo za razmišljanje, pa naj se z menoj strinjajo ali tudi ne.

1. Nikakor si ne moremo misliti, da obstaja na svetu "idealna družba", s katero bi se stoddotno strinjali vsi. To je nemogoče, tudi zaradi različnih interesov, ki prihajajo do konflikta in je torej razumljivo, da se organizirani družbeni sistemi tako ali drugače branijo. Italijanska demokracija se, naprimer, brani fašizma oziroma prevratniške dejavnosti. Podobno se druge organizirane družbe branijo notranjega prevrata. Nesmiselno bi torej bilo govoriti o pojavu "političnih zapornikov" ali preganjancev kar tako, ne da bi pri tem vsaj minimalno ločevali. Vendar ni moj namen pisati ali razmišljati o kakršnihkoli pojavih prevrata znotraj socialističnih družb, kajti nujnost dolo-

čene družbene samozaščite obstaja povsod.

2. Drugače pa moramo obravnavati najbolj znane pojave "drugače mislečih", se pravi "desidentov" v socialističnih družbah. Večkrat smo v KPI poudarjali, da je omejevanje nekaterih osebnih svobod, oziroma zanikanje neke notranje dialektike v vzhodnoevropskih socialističnih državah negativen pojav, ki neposredno vpliva tudi na njihovo rast in razvoj.

Omejenost in grobo pojmovanje "monolitnosti", ki je posledica stalinizma, je dejansko zavrla v SZ tudi ustvarjalnost marksistične misli. In vendar ne gre samo za marksistične mislece, ki bi oporekali uradni liniji ali predlagali diskusijo o določenih problemih. Tudi ne gre samo za znane "desidente" kot so morda Saharov, Pljušč, Medvedjev in drugi. Zavedati se moramo, da je prav socialistična družba s tem, da je krepko dvignila kulturno in strokovno raven milijonov ljudi ustvarila pogoje "preraščanja" k višji demokratizaciji. Stotisoči sovjetskih strokovnjakov, izobražencev, kulturnih delavcev čuti, da nosijo pretesno obleko in bi si želeli (ne da bi pri tem oporekali bistvu sovjetskega socialističnega sistema) določenih sprememb, večje odprtosti in dialektike.

Spet so tudi drugi, ki se v celoti ne strinjajo s sistemom, a bi ga radi spremenili in se pri tem sklicujejo na ustavo. Tretji pa, ki nasprotujejo sistemu, ne da bi ga hoteli pri tem nasilno rušiti.

Poudariti velja predvsem zelo preprosto misel: socialistična družba, v kateri ima delavstvo s svojimi zavezniki oblast, je po svoji ureditvi dovolj trdna da se ji ni bati posameznih nasprotnikov in njihove kritike. Upravni posegi ali celo preganjanje so torej nepotrebni ali celo škodljivi. Verjetno bi odkrita diskusija več pomagala kot pa preganjanje ali zapiranje, ki pojave oporekanja samo zakrknjejo in zaostrujejo s razumljivimi mednarodnimi posledicami.

Če čuti socialistična družba, da je dovolj trdna, tedaj so ji taki posegi nepotrebni. Če pa ji kritika gre do živga, tedaj se mora odkrito vprašati kje škripa in popravljati storjene napake.

Vendar ni vse tako lahko. Žal je stalinizem pustil v komunističnem gibanju (predvsem s partijah na oblasti) precej usedlin in psiholoških omejitev. Pomislimo samo bežno na dejstvo, da je v letih '30 in '40 končal tudi komunist, ki je "drugače mislil" pred zid ali v ječo. Vodilni razred sedanjih socialističnih družb na vzhodu je v veliki večini dozorel in se oblikoval v teh letih, ko je veljajo načelo, da ima "partija" vedno prav (kjer je partija navadno pomenilo enega voditelja) in je pri demokratičnem centralizmu prevladoval centralistični element, ki se je polagoma izrodil v birokratizem.

Partija pa "ima prav" samo takrat, ko jamči dejansko notranjo demokracijo in dialektiko, se pravi kot je disciplina stvar samozavesti in zavestnega sprejemanja demokratično sprejetih sklepov, skratka, ko

partija deluje kot "kolektivni izobraževalec", kakor ga je imenoval s srečno definicijo Gramsci.

Kdo se pa s partijo na oblasti ne strinja, ali hoče (predvsem v kulturnem ustvarjanju) popudarjati svoje misli, temu zares demokratična socialistična družba ne sme omejevati svobode kritike in izražanja inenaj, pač pa mu mora dajati možnost, da se izreka in po potrebi v svobodni in specifično opredeljeni razpravi spremeni ali potrdi svoja mnenja.

Na teh spoznanjih gradi KPI svoj koncept socialistične družbe, ki mora biti nujno združena z najvišjimi stopnjami demokracije, kajti le tako lahko računamo na sodelovanje širokih množic in njihovo podporo. Pluralizem je v našem pojmovanju poti v socializem bistveni sestavni del, saj smo prepričani, da bo socializem pri nas tak, kakor ga bodo opredeljevale različne sile, ki ga bodo ustvarjale. V naših pogojih so to zgodovinske silnice napredka: komunistična, socialistična, katoliška in še druge.

Proti toku zgodovine bi šli, če bi se ravnali po načelu, ki mi ga je svoj čas ironično opisala neka sovjetska tovarišica, ko mi je razočarano izjavila: "Glej, mi smo dali svetu največjega pedagoga, Makarenka, ki nas je naučil, da moramo z otroci ravnati kot odraslimi ljudmi. Naši voditelji pa z nami, ki smo odrasli, ravnajo kot z otroci".

STOJAN SPETIČ

Nabrežinsko pismo

V zvezi s širjenjem govoric o bližnjih volitvah z dne 27.3.1977 za izvolitev odbora za upravljanje medvejskega juserskega premoženja želi občinska uprava nuditi nekaj pojasnil.

Tukajšnja občinska uprava je vsled ostavke komisarja za medvejsko jusersko imovino pozvala tržaško prefekturo, da sprejme predlog zainteresiranih občanov o imenovanju novega komisarja in dveh njegovih sodelavcev. Namesto da bi ugodila zahtevam Medvejcev in občine (kot se je sicer v dosedanjih praksi vedno dogajalo) je prefektura izdala dekret o apliciranju 2. člena zakona šte. 278 z dne 17.4.1957 ter proglasila volitve za imenovanje odbora za upravljanje juserskega premoženja v Medjevasi.

Občinska uprava je nemudoma posegla pri prefekturi za odločitev omenjenega ukrepa v pričakovanju dovršitve iterja za dokončno določitev lastniškega vprašanja tamkajšnjih juserskih zemljišč. Župan in podžupan sta nadalje v imenu občinske uprave predložila prefekturi in podprefektu, da predstavljajo predvsem v sedanjih pereči gospodarski stiski nameravane volitve, poleg tega da bodo prav gotovo povzročile negotovanje med mnogoštevilnimi zainteresiranimi občani, tudi neupravičeno trošenje finančnih sredstev. Vendar je bila prefektura popolnoma neposlušna do ugovarjanj tukajšnje občinske uprave z motivacijo, da je bila sama dolžna aplicirati zakonska določila za zahtevo deželnega juserskega komisarja.

Iz zgornjih utemeljitev jasno izpada, da je uprava primorana izvesti operacije, ki jih predvideva prefektov dekret, obeta pa si, da bodo volitve potekale v duhu mirnega medsebojnega razumevanja.

Župan:
Albin Škerk

Občni zbor SKGZ

Pred dvema tednoma je v Kulturnem domu v Trstu potekal občni zbor Slovenske kulturno gospodarske zveze. Pomena te velike slovenske organizacije deželnega značaja se vsi zavedamo, saj v njenih organizacijah in članicah deluje velik del napredno in demokratično čutečih Slovencev. Med temi je tudi veliko naših tvarišev, ki nesebično prispevajo k učinkovitosti njenega dela in boja za naše narodnostne pravice.

Prav zaradi tega smo skrbno sledili občnemu zboru in razpravi, ki se je na njem razvila. Ne mislimo tu samo na uradno predstavništvo KPI, ki se je udeležilo občnega zbora SKGZ (sestavljali so ga tovariši Colli, Kocjančič in Iskra), pač pa na udeležbo naših tovarišev v samo razpravo in pred tem v vseh organih zveze. Njene napore, kakor tudi osnovne smernice predsedniškega in tajniškega poročila smo pozitivno ocenili, ker odražajo težnje, ki so široko prisotne v naših vrstah. Poudarili smo tudi, da prav v širini in množičnosti te organizacije v boju za naše narodnostne pravice čutimo tudi perspektive njene učinkovitosti. Pri tem pa moramo tudi ugotoviti, da verjetno razprava na občnem zboru ni kazala potrebne poglobljenosti in tudi, da je mestoma kazala na določena protislovja in nedostatke, ki so resnici na ljubo obrobnega značaja.

Širina in množičnost SKGZ pa sta v prvi vrsti odvisna tudi od povezave, ki jo lahko ta organizacija uresniči s svojo bazo, se pravi — naprednimi Slovenci v Italiji.

8. marec

"Možnost, da se ženske srečajo", tako so predstavnice naprednega ženskega gibanja označile osmi marec — mednarodni dan žensk. Prilike, ki bi je ne smela zamuditi nobena, ne zato, da bi pozabila na svoje vsakdanje težave, temveč zato, da bi jih, skupno z drugimi ženskami pričela premagovati. Oblika praznovanja je torej drugotnega pomena, če se le ne pozabi na osnovno opredelitev.

Letos so osmi marec proslavljali skoraj v vsakem krožku in prosvetnem društvu bodisi v mestu kot po vaseh. Ponekod so poleg priložnostnih govorov priredili tudi kulturni spored, povsod pa so poskrbeli za zabavo, saj so proslave mednarodnega dneva žensk zadobile obliko ljudskega praznika. Številna udeležba na tovrstnih proslavah lahko pomeni tudi splošno osveščenost o ženskem vprašanju ali pa vsaj pripravljenost, da se spoprime z njo. Lahko, toda najčešče ni tako, tudi osmi marec nudi možnost, da družabne prireditve skupnosti, ki tovrstnih prireditev ne prireja več veliko. Kljub taki minimalni vlogi, ki jo za korist boja za ženske pravice imajo "ljudski prazniki", jih ne gre zametovati, še posebno ne, če pomislimo, da veliko žensk "slavi" svoj mednarodni dan s skupinsko večerjo samih žensk ali celo sami žena in se dostikrat

neupravičeno zapira v svoj krog. Možnost srečanja, smo uvodoma rekli, toda takega, ki odpira vrata v svet, v prihodnost, v dialog, ki lahko edini privede do soočanja med "žensko in moško polovico nebesnega svoda".

Rasti ženske samozavesti in ženskega demokratičnega gibanja so torej namenjene več ali manj uspele proslave 8. marca, krvavega datuma v tridem boju žensk za svoje politične in družbene pravice. Ne poklon materam, ne privilegij "nežnega spola", temveč opomin, da kljub velikim napredkom, zadnje čase jih v Italiji zasledimo predvsem na pravem področju, kompleksno žensko vprašanje še zdaleka ni rešeno.

Nekatere njegove plati celo šele odkrivamo, največkrat na zelo protisloven način in je srečanje z njimi, tudi za napredni moški svet, precej trd. Že dolgo ne obravnavamo več ženske problematike samo z gospodarskega vidika, čeprav je uradno gospodarsko načrtovanje še sedaj ne dojema njene teže v celoti, ali s pravnega, kjer pred kratkim odobreni zakoni in zakonski osnutki še v razpravi odpravljajo marsikatero dolgoletno krivico. Z veliko ihto, kot po vsem zapadnem svetu, je tudi v Italiji butnila na dan čustvena plat ženskega vprašanja.

Sfero prepovedi in grehov so ženske, dostikrat prenapeto in nepremišljeno, a odločno razgalele pred javnostjo. Klofute, pa čeprav dane z "najsvetejšimi" nameni, vsakdo težko sprejme, še zlasti, če jih narekuje nezadovoljstvo polovice prebivalstva nad obstoječimi medčloveškimi odnosi. Marsikaj se lahko očita takoimenuvanim feminističnim organizacijam, od zapadanja v protislovja, do vnašanja v žensko gibanje tako skrajnih gesel, ki že mejijo z nazadnjaštvom, priznati pa jim je treba, da so ogorčeno in brez sramu na ves glas izpovedala vse ženske tegobe. Kot slap, ki sta ga v prvi vrsti vzgoja in potem tudi prevelika racionalnost dolgo časa zadrževala, se je na družbo izila ogorčenost žensk nad lastno usodo. Nujno potrebna je teoretična proučitev ženskega vprašanja, vendar pa je njegov praktični izgled ali bolje okus moškemu svetu dostikrat neznan, za "ženski del" pa nevzdržen.

Glasni protesti, slikovite pobude in bojeviti predlogi ne bodo rešili ženskega vprašanja, stalno pa bodo opominjali na njegov obstoj. Ugodne rešitve lahko iščemo samo v skupnem boju vseh naprednih sil, ki pa ga ne smejo več pojmovati kot vprašanje drugotnega pomena. Težave polovice človeštva so težave celotne družbe in tako je treba nanje gledati. Polnovpravno in vsesplošno uveljavitev pa bo ženska dosegla samo s svojo prisotnostjo v družbeno-političnem življenju, s svojim delom in ustvarjalnostjo. Praznovanje 8. marca zato pomeni, da ženskam dandanes še niso dane vse možnosti in obenem izpričuje njihovo trdno voljo, da si jih čimprej priborijo.

BREDA PAHOR

PORAVNAJTE NAROČNINO

Naš pozdrav listu «Naprej»

V prejšnjih dneh je izšel "NAPREJ", glasilo slovenskih socialistov v deželi Furlaniji - Julijski krajini.

Gotovo je, da smo periodično glasilo slovenskih socialistov proglašali zato se ob sklepu, da bo redno izhajalo veselimo. Komunisti pripisujemo prijateljskim, pa čeprav dialektičnim odnosom s socialisti izredno velik poemni. Še večjega pa odnosom, ki se razvijajo v okviru slovenske narodnostne skupnosti, kjer so enotnost in enotno nastopanje pravi politični imperativ.

Upamo, da bo tudi s pomočjo naših dveh glasil ta dialektika in enotnost poglobljena, povsod, od vrha do baze.

GLASBENA MATICA
TRST
Sezona 1976-77
Osmi abonmajski koncert

V sredo, 23. marca 1977 ob 20.30 v
Kulturnem domu v Trstu

KLAVIRSKI RECITAL
JANEZ LOVŠE

Na sporedu: Matičič, Beethoven,
Skrjabin, Ravel, Faure, Chipin

Rezervacije in prodaja vstopnic v
pisarni Glasbene matice (Ul. R. Man-
na 29, tel. 418-605) in eno uro pred
pričetkom koncerta pri blagajni
Kulturnega doma.

OBČNI ZBOR SLORI

Predsednik upravnega odbora Slovenskega raziskovalnega inštituta sklicuje na podlagi 6. člena pravil 3. redni občni zbor, ki bo dne 25. marca 1977 ob 19.30 v prvem in ob 20. uri v drugem sklicu v Gregorčičevi dvorani v ul. Geppa 9, Trst, z naslednjim dnevnim redom:

1. Poročilo upravnega odbora
2. Obračun in predračun
3. Poročilo nadzornega odbora in razrešnica
4. Izvolitev upravnega in nadzornega odbora
5. Sprejem novih članov
6. Razno

Predsednik
(prof. A. Volčič)

**DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino**
Direktor **ALBIN ŠKERK**
Odgovorni urednik
ANTON MIRKO KAPELJ
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 764-872, 744-047
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24-36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 3.000 lir
Tisk: Tipo/offset Riva
Trst, Ulica Torrebiana, 12